

ХАРАКТЕРИСТИКА ПЛАНОВОЇ СТОМАТОЛОГІЧНОЇ САНАЦІЇ В ДОВОЄННИЙ ПЕРІОД ТА ПІД ЧАС ВІЙНИ ПРОТИ РОСІЙСЬКОЇ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ

Слабкий Г.О.¹, Пішковці В.М.¹, Пішковці А.-М.М.²

¹ДВНЗ УжНУ, Факультет післядипломної освіти та доуніверситетської підготовки, кафедра громадського здоров'я, м. Ужгород

²ДВНЗ УжНУ, Стоматологічний факультет, кафедра терапевтичної стоматології, м. Ужгород

Ключові слова: планова санація, показники, довоєнний період, період війни проти російської воєнної агресії.

Вступ. Стоматологічне здоров'я та його збереження та зміцнення є актуальною медичною та соціальною проблемою в Україні. Основне місце в збереженні стоматологічного здоров'я займає профілактична робота яка полягає у проведенні обов'язкових профілактичних оглядів, плановій санації населення, формування у населення відповідального мотивованого ставлення до збереження стоматологічного здоров'я.

Мета: проаналізувати вплив війни проти російської воєнної агресії на планову санацію порожнини рота та зубів у дорослого населення України в регіональному аспекті.

Матеріали та методи. *Матеріали:* статистичні дані МОЗ України щодо планової санації дорослого населення України за період: 2020-2021 рр (передвоєнний період), 2022-2023 рр (період війни проти російської воєнної агресії). Статистичні дані та проведені розрахунки враховують підконтрольні території Україні. *Методи:* бібліосемантичний, медико-статистичний, структурно-логічного аналізу.

Результати. На першому етапі дослідження були вивчені та проаналізовані дані щодо охоплення дорослого населення України профілактичними оглядами. Отримані дані наведено в табл.1.

Таблиця 1

Планова санація дорослого населення: питома вага оглянутих у закладах охорони здоров'я системи МОЗ України, %

Адміністративні території	2020		2021		2022		2023	
	1	2	1	2	1	2	1	2
Вінницька	5,9	26,8	4,5	27,5	7,3	38,8	6,7	37,6
Волинська	3,6	11,0	3,4	11,6	4,6	15,8	6,3	21,6
Дніпропетровська	8,0	18,9	6,0	17,2	6,7	20,2	5,4	17,6
Донецька	6,4	17,1	5,0	15,1	1,6	13,7	1,3	10,9
Житомирська	5,7	15,4	4,0	10,9	4,2	12,1	4,8	13,3
Закарпатська	4,2	29,4	3,3	30,6	3,9	28,4	2,6	21,7

Запорізька	3,1	10,0	2,4	9,9	2,0	19,0	2,9	31,5
Івано-Франківська	3,3	15,9	3,1	16,7	4,6	19,2	5,3	22,8
Київська	4,5	13,7	3,6	14,1	4,5	20,0	5,8	22,5
Кіровоградська	8,6	18,4	7,7	21,9	8,1	21,5	5,4	15,0
Луганська	5,6	9,7	4,9	11,4	0,3	10,5	0,1	29,5
Львівська	9,1	23,8	7,5	23,4	8,7	28,9	6,0	26,2
Миколаївська	2,6	12,1	2,1	12,6	2,4	15,2	3,5	17,0
Одеська	5,9	16,3	2,9	10,5	3,7	14,6	3,5	14,2
Полтавська	8,2	17,0	6,6	15,9	8,3	19,5	9,9	23,0
Рівненська	5,1	13,9	4,2	12,8	4,0	13,4	3,8	13,5
Сумська	5,5	12,9	2,9	9,1	4,4	13,1	5,5	14,9
Тернопільська	4,9	18,5	4,3	17,3	4,8	17,1	4,9	18,1
Харківська	11,9	23,8	6,8	19,8	3,7	15,4	4,9	17,8
Херсонська	5,3	18,3	3,9	22,6	0,9	22,8	0,9	18,8
Хмельницька	9,7	30,3	6,9	30,0	11,0	37,3	10,6	31,5
Черкаська	7,7	18,7	5,6	19,1	6,3	19,6	6,4	20,2
Чернівецька	5,6	22,7	4,4	20,7	5,1	21,3	7,2	30,2
Чернігівська	13,9	21,2	11,8	22,3	9,9	23,8	11,1	25,9
м. Київ	13,0	50,6	11,8	52,6	12,9	50,1	13,1	46,4
Україна	5,9	20,3	5,0	19,3	5,2	22,7	5,3	22,8

Примітка:

- 1.Питома вага планово оглянутих до відповідної кількості населення
- 2.Питома вага планово оглянутих серед усіх, що звернулись за стоматологічною допомогою

Аналіз наведених в табл.1 даних вказує на наступне. Частка дорослого населення яке оглянуто лікарями-стоматологами з профілактичною метою за роки дослідження скоротилася на 0,6% і в 2023 році склала 5,3%.

Кількість регіонів на території яких зареєстровано скорочення частки дорослого населення яке пройшло стоматологічні профілактичні огляди склала 13 (53,0%). В найбільшій мірі це стосується регіонів на території яких йдуть (йшли) активні бойові дії або наближені до них. Це Донецька область: зниження в 4,92 разу з рівнем в 2023 році 1,3 %; Луганська область: зниження в 56,0 разів з рівнем в 2023 році 0,1%; Дніпропетровська область: зниження в 1,48 разу з рівнем в 2023 році 5,4 %; Одеська область: зниження в 1,69 разу з рівнем в 2023 році 3,5 %; Харківська область: зниження в 2,43 разу з рівнем в 2023 році 4,9 %; Херсонська область: зниження в 6,56 разу з рівнем в 2023 році 0,9%. На території 10 (40,0%) регіонів зареєстровано збільшення вказаного показника, а на території 2 (8,0%) регіонів він не змінився.

Важливим є те, що під час звернення за медичною допомогою лікарями-стоматологами проводяться профілактичні огляди. Частка дорослого населення, яке під час звернення за стоматологічною допомогою оглянуто

профілактично за період дослідження в цілому в закладах охорони здоров'я МОЗ України зросла на 2,5% і в 2023 році склала 22,8%. Зростання вказаного показника зареєстровано на території 12 (48,0%) регіонів, а його зниження на території 13 (52,0%) регіонів. Зниження вказаного показника теж в першу чергу зареєстровано на територіях, які найбільше потерпають від війни проти російської агресії.

Наступним кроком дослідження стало вивчення даних та проведення їх аналізу щодо частки із числа оглянутих профілактично тих хто потребує санації порожнини рота та зубів. Отримані дані наведено в табл.2.

Таблиця 2

Планова санація дорослого населення: підлягало санації із числа оглянутих, %

Адміністративні території	2020	2021	2022	2023
Вінницька	46,0	43,7	44,8	47,3
Волинська	62,7	67,7	55,2	55,3
Дніпропетровська	46,4	48,2	42,2	46,2
Донецька	62,9	53,8	62,0	67,8
Житомирська	52,9	51,4	53,3	56,1
Закарпатська	80,7	62,5	82,0	76,0
Запорізька	57,5	56,6	49,0	65,7
Івано-Франківська	58,5	58,9	61,1	60,6
Київська	62,5	59,8	66,7	54,7
Кіровоградська	44,5	41,1	45,6	50,4
Луганська	57,7	52,1	48,4	92,7
Львівська	70,5	63,2	68,0	70,4
Миколаївська	39,7	41,0	50,5	45,7
Одеська	49,7	58,9	50,1	56,4
Полтавська	51,7	50,3	53,2	48,0
Рівненська	53,7	52,8	51,7	54,9
Сумська	44,5	44,1	39,9	46,4
Тернопільська	62,7	60,2	56,6	61,8
Харківська	39,5	40,4	41,6	52,0
Херсонська	22,8	35,2	56,0	70,3
Хмельницька	59,4	54,0	54,4	52,5
Черкаська	51,9	52,4	50,1	54,3
Чернівецька	57,0	57,5	63,6	54,0
Чернігівська	72,5	69,5	66,5	67,1
м. Київ	84,5	80,9	93,1	88,1
Україна	58,0	57,6	60,9	61,0

Аналіз наведених в табл.2 даних вказує на наступне. За період дослідження частка тих, що потребує санації виросла на 3,0% і в 2023 році склала 61,0%, що вказує на зниженням населенням здоров'язберігаючої стоматологічної поведінки. Зростання частки оглянутих профілактично які потребують санації зареєстровано на території 14 (56,0%) регіонів України. Найбільший рівень зростання зареєстровано на підконтрольній Україні території Луганської області від 57,7% в 2020 році до 92,7% в 2023 році: 1,61 разу та в Херсонській області від 22,8% в 2020 році до 70,3% в 2023 році: 3,1 разу. Гранична різниця вказаного показника в розрізі регіонів в 2023 році коливається в 2,03 рази: від 45,7% в Миколаївській до 92,7% в Луганській області.

Наступним кроком дослідження вивчалася та аналізувалася частка дорослого населення якому проведено планову санацію від кількості тих хто її потребував у закладах охорони здоров'я системи МОЗ України в динаміці років дослідження. Отримані дані наведено в табл.3.

Таблиця 3

Планова санація дорослого населення: сановано від кількості тих хто її потребує у закладах охорони здоров'я системи МОЗ України, %

Адміністративні території	2020	2021	2022	2023
Вінницька	67,9	60,4	42,7	73,8
Волинська	60,7	53,4	45,9	43,8
Дніпропетровська	84,0	82,3	75,0	73,6
Донецька	56,2	54,1	41,1	41,4
Житомирська	67,4	65,4	73,7	65,1
Закарпатська	79,8	89,1	81,2	73,5
Запорізька	56,3	55,4	19,6	15,1
Івано-Франківська	64,0	61,9	50,9	57,5
Київська	54,0	59,9	62,4	52,1
Кіровоградська	75,0	67,7	61,8	57,1
Луганська	66,3	68,7	59,8	73,4
Львівська	76,0	72,8	74,7	66,4
Миколаївська	71,4	66,9	74,0	71,6
Одеська	74,0	71,5	73,9	75,9
Полтавська	66,5	58,1	57,8	55,8
Рівненська	75,6	79,0	79,1	68,9
Сумська	75,0	69,0	54,2	61,2
Тернопільська	64,3	67,3	62,9	70,2
Харківська	74,9	71,0	70,6	66,5

Херсонська	69,3	42,9	26,0	37,5
Хмельницька	63,3	65,5	64,7	75,5
Черкаська	71,6	62,6	77,3	61,0
Чернівецька	68,4	66,9	58,2	61,0
Чернігівська	76,5	73,0	67,9	72,0
м. Київ	56,3	53,6	42,0	46,3
Україна	68,1	64,8	59,0	59,1

Аналіз наведених в табл.3 даних вказує на наступне. В цілому в закладах охорони здоров'я системи МОЗ України за період дослідження частка тих, що планово сановані скоротилася на 9,0% і в 2023 році склала 59,1%, що є негативним чинником збереження дорослим населенням країни стоматологічного здоров'я.

Зменшення частки дорослого населення, якому планово проведено санацію зареєстровано на території 19 (76,0%) регіонів. Найбільші рівні зменшення вказаного показника зареєстровані на території: Запорізької області: в 3,73 разу з показником у 2023 році - 15,1%; Херсонської області: в 1,85 разу з показником у 2023 році - 37,5% та Донецької області: в 1,36 разу з показником у 2023 році – 41,4%.

Зростання вказаного показника зареєстровано на території 6 (24,0%) регіонів.

Висновки. За результатами проведеного дослідження можна зробити висновок про те, що війна проти російської військової агресії негативно вплинула на охоплення дорослого населення профілактичними стоматологічними оглядами та рівень проведення планової санації у тих хто її потребує. Зареєстровано достовірне зниження стоматологічних профілактичних послуг дорослому населенню в регіонах на території яких проходять активні бойові дії та територіях, що наближені до них.